

A MUNKAPSZICHOLÓGIA KÁRTYAVETŐI

MBTI – a személyiségtesztek ősanynja

Aki közepes vagy nagyobb cégnél dolgozik, majdnem biztosan töltött már ki valamilyen személyiségtesztet, akár saját jószántából, akár utasításra. Az is valószínű, hogy ez a teszt a Myers–Briggs *Típusindikátor* volt. A jó hír az, hogy érdekes a története. A rossz az, hogy nem ér semmit.

◆ A huszadik század elején Freud és Jung munkássága nyomán óriási divatja lett a pszichológiának. A tudatalatti folyamatok és a szexualitás titokzatos, izgalmas befolyása párosult a mindent átható prűdéria fokozatos enyhülésével, így aztán új távlatok nyíltak a szabadabb gondolatok számára. Mindez kiegészült a relativitáselmélet és a kvantumfizika megdöbbentő állításaival és az első világháború váratlan borzalmaival, nem csoda hát, hogy a régi, megszokott világ sokak szemében szinte feje tetejére állt.

Ebben a folyamatosan változó, rendszeresen újabb csodálatos felfedezéseket hozó korszakban élt Amerikában egy **Katharine Cook Briggs** nevű hölgy, aki szenvedélyesen érdeklődött Carl Gustav Jung és az általa képviselt pszichológiai elméletek iránt. Az volt a legfőbb ambíciója, hogy a saját „szakterületén”, a gyereknevelés tárgyában maradandót alkosson. Nagy felbuzdulásban kidolgozott egy „engedelmességen és kreativitáson” alapuló rendszert, amelyet aztán meglehetősen nagy sikerrel propagált is különböző népszerű újságokban. A módszer lényege az volt, hogy a gyerekek nem jár automatikusan a kellemes, felhőtlen időtöltés, a szülői szeretet és a játék. Meg kell dolgoznia érte, hogy aztán annál nagyobb örömmel, kiérdemelt jutalomként kapja meg. Példaként Katharine a saját lányát, Isabelt hozta fel ezekben az újságcikkekben. Esti mese például csakis a házimunka és a tanulás után, ezek fizetéseként járt a kislánynak.

TIZENHATFÉLE EMBER

Akár működött ez a módszer, akár nem, anya és lánya mindenesetre egész életükre szóló, mély kapcsolatban maradt. A pszichológia iránti lelkesedésük is közös volt. Az érdeklődésük nemsokára az emberi személyiség felé fordult. Nagyon szerettek volna létrehozni egy olyan rendszert, amely a személyiségjegyeket jól átlátható, tiszta kategóriába, táblázatokba rendezi. Az anya minden ismerőséről és barátjáról jegyzeteket készített, majd a gondosan kategorizált tulajdonságokat kártyácskákon rendszerezte. Egy idő után komoly kartotékrendszer állt a rendelkezésükre, amit a lánya nagy örömmel használt fel és fejlesztett tovább. Mire felnőtt és megházasodott, kiforrott a kettejük közös koncepciója.

Isabel Briggs Myers rengeteg érdekes témába bekapott, harmincéves korára a társadalom megbecsült polihisztorának tekintette magát, és nem kevés pénzt keresett ügyesen megírt detektívregényeivel. A személyiségteszt fontosságát persze soha nem felejtette el. Kidolgozott egy négy ellentétpáron, azaz nyolc tulajdonságon alapuló táblázatot, és az így létrehozott tizenhat kategóriába szervezte az emberiség személyiségjegyeit. Szerinte mindenki vagy introvertált vagy extrovertált, továbbá érzékelő vagy intuitív, gondolkodó vagy érző, illetve megítélő vagy észlelő. Ezek meghatározásához egy kilencvenhárom kérdésből álló, önbevallós kérdőívet

ESFJ
INFP
ESTP
INTJ
ISFJ
ENFJ
ISTP
ENTJ

ESTJ
INFJ
ESFP
INTP
ISTJ
ISFP
ISTP
ENTP

szerkesztett, amit bárki kitölthetett, és így belekerülhetett valamelyik kategóriába. A végeredmény négy tulajdonság, amit négy kezdőbetűbe sűrítve kap meg a teszt kitöltője.

Természetesen egyikük sem rendelkezett semmiféle diplomával, pszichológiai képzésben nem vettek részt. Isabel tudatosan, kifejezetten büszkén vallotta, hogy ilyesmire nincs is szüksége. Zseniális érzékkel tapintottak rá, mire van szüksége a népszerű pszichológiára áhítózó embereknek. Fáradhatatlanul reklámozták az elgondolásukat, ami lassan, de biztosan eladható terméké vált. Mindez anyagilag is egyre fontosabbá vált számára, mivel a gazdasági világválság a harmincas évek elejére tönkretette Isabel virágzó krimiírói karrierjét. Az áttörést az hozta meg, amikor a második világháború végére sikerült meggyőzniük a CIA elődjét a teszt hasznosságáról. Az amerikai állami titkosszolgálat ezentúl az ő rendszerüket használta arra, hogy felmérje a leendő alkalmazottak személyiségét. Kapott egy jó hangzású, latin eredetű szavakkal díszített nevet is: Myers-Briggs Típusindikátor.

A SZEMÉLYISÉGTESZT-IPARÁG ÚTTÖRŐI

Ettől aztán beindult az üzlet. Tíz évvel később már olyan óriásvállalatok is használták mint a General Electric, a Standard Oil és a Bell Laboratories. Rövidesen szerves részévé vált a vállalati világnak, és hozzájárult ahhoz is, hogy a huszadik század végére visszavonhatatlanul kialakult a „vállalati dolgozó”, a „szervezeti ember” archetípusa. És persze hatalmas, jól fizető vállalkozássá vált. Anya és lánya alaposan meggazdagodott, és mire Katharine Cook Briggs 1968-ban meghalt, az MBTI már megkerülhetetlen volt szinte minden komolyabb cégnél.

Valódi pszichológusok persze próbáltak tiltakozni, mivel szakmailag az egész tesznek semmi értelme. A személyiségjegyek teljesen találomra vannak kiválasztva, a teszt nem ismer átmeneteket a különböző tulajdonságok között, mindenki vagy az egyik végponthoz tartozik, vagy a másikhoz. Ha másodszor is elvégeztetik valakivel, akkor az esetek felében teljesen más eredmény jön ki, mint először. A Myers-Briggs semmiféle valódi pszichológiai próbát nem áll ki, a szakma képviselői szerint leginkább olyan, mintha valaki kártyát vetne a dolgozóknak, vagy nagy hűhó keretében elkészítené a horoszkópjukat. Jó pénzért bárki elvégeztetheti a cégénél, sőt, a teszt megírására való adminisztrátori jogosultságot is könnyedén meg lehet szerezni egy borsos árú tanfolyam keretében.

A népszerűsége azonban minden józan észérv ellenére töretlen. A szakemberek szerint azért, mert leegyszerűsíti a valóságot, kellemes, könnyen érthető kategóriákat ad a kezünkbe, és ráadásul egyetlen rossz tulajdonság sem merül fel benne, még utalás szintjén sem. Ráadásul egyszerű, könnyű és kellemes élmény végigcsinálni. Mind a mai napig évente kétfélmillióan töltik ki, és legalább kétszáz amerikai állami hivatal használja, beleértve a hadsereget is. Az a döbbenetes méretű iparág, ami a különböző könnyű és jól érthető személyiségtesztek köré szerveződve a mai napig prosperál, nagyrészt ennek az első sikertörténetnek köszönheti a létezését.

A Myers-Briggs Típusindikátor évente körülbelül húszmillió dollárt termel a tulajdonosainak. Nem rossz eredmény egy képzetlen, de lelkes anya-lánya páros részéről, akik a tizenkilencedik századból indultak, és egyszer csak a modern világban találták magukat. ♦

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

FOLTVARRÁS

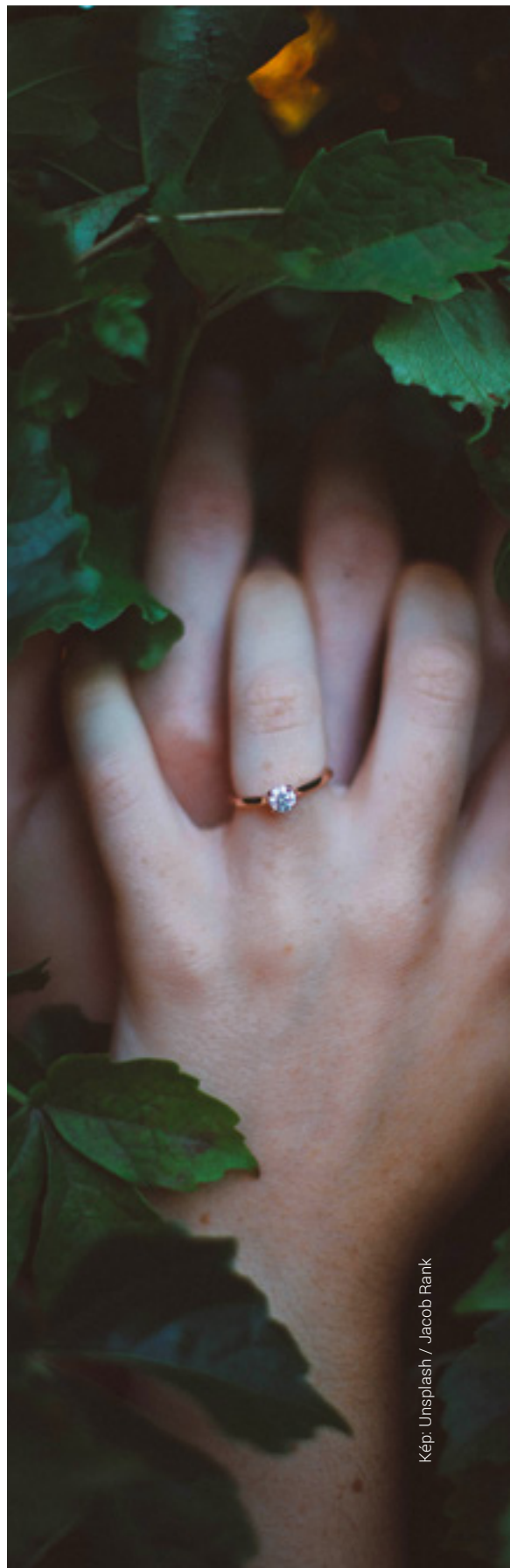
◆ Na jó, a kanadai költő verse bosszantóan nehezített pályának látszik, de csak ha olyan igénnyel közelítünk hozzá, hogy most azonnal szeretnénk pontosan, szóról szóra megérteni. Javaslom, előbb merüljünk el a zsongásban, mintha tengerbe csobbannánk, élvezzük az ismerős, hétköznapi dallamokat, szövegmintázatokat, és csak aztán kezdjük neki a motívumválogatásnak. Akár egy kávézóban is ülhetnénk, szemünket lehunyva, füelve a többszornás beszédet, ringatózva a nagyon személyes történetek hullámain. Igaz, teljességében egyet sem követhetünk végig, ám mindegyikből kapunk ízelítőt.

Tudatunk roppant hasonlóan működik. A teregetésről eszünkbe jutnak nagyapánk vadászházának állatbőrei, arról a saját gyerekkori kisnyuszink, arról apánk ujján a jegygyűrű, ahogy a kisállatot simogatja, majd a saját esküvőnk, majd apánk halála, a baba, akit nem érhetett meg. Összevissza ugrálunk az időben, az emlékezet szeszélyének kitéve.

Ebben a versben az időskori zavarodottságot, felborult időrendet érzem vezérszálnak. Ez persze csak javaslat, hiszen minden életszakasz elvonul itt szép sorban. Ha az öregedés felől olvassuk a sorokat, kirajzolódik a küzdelem a felejtéssel, az elveszett tárgyakkal, a valóság helyét átvevő álmokkal, a társ hiányával-jelenlétével, a gyerekkorral és a születés előtti periódussal, a hamis szavazatok formájában belopódzó közélettel, a test romlásával, engedetlenségével. Felrémlenek a dombornyomású bélyegek, a távoli helyekkel való kapcsolattartás hajdani pecsétjei, egy kinyíló világ tanúi. Megjelenik az anyaföldhöz való könyörgés, amely akár a halál, a temetés közelségét, akár a mélyebb-magasabb erők felidézését jelentheti.

A líhegősen, szaggatottan egymásba fűzött beszédfoszlányokban a világ fokozatos elvesztésének folyamatát és a kényszeres visszacszerzési kísérleteket követhetjük nyomon. Az idő hánykolódó tutaján gyakorta próbálunk feljegyzésekbe, naptárakba kapaszkodni, segédeszközöket keresni a sodródás ellen. Bennünk is ott vannak a homályos vágyak, beteljesíthetők és soha be nem teljesedők. Minket is hatalmukba kerítenek intenzív álmok, felébredve nem tudjuk eldönteni, mi a valóság. Belőlünk is előtörnek olykor spontán fohászok, a földhöz, az éghez, ismeretlen erőkhöz.

Próbálunk megmaradni az időben, semmit nem elfelejteni, senkit el nem engedni, élőket megismerni, megtartani, tárgyakat nem hagyni elkallódní, tönkremenni. Túlélőlény az ember, szilárd pontokat keres, ahol megvetheti lábát. Cövekeket, határokat, jelzéseket. Ez nem pusztán az idősdés küzdelme, hanem minden életkoré. Keressük meg vagy veszítsük el magunkat-egymást Amyot versében, a mesterien összetelldott élménydarabkák folttakaróján! ◆

Kép: Unsplash / Jacob Rank

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétféle...

GENEVIEVE AMYOT: ÉN IS KERESGÉLEK...

én is keresgélek még gyakorta rosszat álmodom azt hogy elfelejtettem a saját címem találgatok koncentrálok feltúrom emlékezetemet képzelőerőmet a használati utasításokat félrekelek a régi noteszokat a hamis szavazatokat valami szörnyen nem jön a nyelvemre erőnek erejével felébredek felismerlek mellettem fekszel micsoda megkönnyebbülés szükségem van az érintésre mint valami dombornyomású bélyegre értsd meg még meg sem születtem hát hogyan is lehetne siettetni a dolgot nem tudom miféle átkozott segédeszköz hiányzik hozzá ha nem elég pusztán jól működő testem ereje könyörög az anyaföldhöz bár elég lenne ennyi fogadom mással se törődöm majd mint hogy a szükséges részvétet a folyamatos szakértő részvétet biztosítsam jó távolba száműzöm testem titkos kígyóit hogy is lehet hogy legkisebb részecskéinkbe is oly pontos parancsokat oltottak arra nézve hogyan könnyítsünk nem enyhülő homályos vágyainkon járkaljunk egy kicsit

»»» LACKFI JÁNOS fordítása

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

REHMÁLOMBESZÉD

Minden reggel kábán ébredek. Azt hiszem, még soha nem pattantam ki az ágyból vidáman és tettekészen. Vagy azonnal vissza akarok aludni, vagy csak fekszem meglepődve, és nem tudom, ki vagyok – hiszen álmomban annyi mindenki voltam, és olyan sok helyen jártam: lehetetlen, hogy most itt fekszem ebben az ágyban, ebben a testben. Próbálok újra bejárni az álmaimat, de legfeljebb ha egyig-kettőig jutok, azoknak is csak a részleteit tudom felidézni, persze néha hosszan és pontosan, a rémület vagy az ámulat pillanatait, a színeket, az érzések ijesztő intenzitását. Máskor meg csak kapkodok a buborékok után a sötétben, és nem tudom megfogni egyiket sem, vagy csak érzem az ujjam hegyén, hogy volt ott valami, valami teljes és színes és irizálóan érdekes, de most már nincs ott, csak a semmi. Pár napja ráadásul életemben először ébredtem úgy, hogy mindkét kezem zsibbadt volt, kapkodtam az ébresztőt ordító telefonért, de nem az enyém volt a kezem, hanem senkié – lelkelem még nem volt, testem már nem, csak a félelem fémes íze a számban, amihez nagyon közel van a sírás.

Hogy miért beszéltek ilyen hosszan erről? Azért, mert ez a vers számomra félelmetesen ismerős. Ahogy mondja-mondja, sorolja és dadogja, mert mondania kell, hogy történjen valami, még ha nem is összefüggő, de legalább értelmesnek látszó dolog, ahogy kapaszkodik a beszédbe, ahogy kinkeservvel hajítja a zsibbadt agyat előre, hogy megtalálja valamit, amiről azt sem tudja, micsoda. „Mint lázbeteg, aki főleszmél,/ álmát hüvelyezve, zavartan,/ kezem kotorászva keresgél,/ hogy jaj, valaha, mit akartam” – fejből idézem most Kosztolányit, és azért se nézek utána, hogy jól van-e, mert most ebbe a versbe kapaszkodom, ebben a versben találok meg a józan ész, a biztonság és az emlékezet stabilitását, „Ha meghalok, ezt suttogom: nyár volt” folytatam tovább egy másik verssel, mert a versek álombeszéde többet tud nálam, része egy olyan nyelvnek, amit élők és holtak egyaránt tudnak beszélni.

Soha nem láttam dombornyomású bélyeget – vajon a bőrbe ütött billogra gondol, vagy valami csodálatos, nekem ismeretlen postabélyegre? Mindenesetre az érintés stabilitására, a másik ember közelének boldog bőrérzetére, az egyetlen igazi biztos pontra a világon. Ami megkülönbözteti az alvót és az ébert. És még mond valamit a vers: „biztos parancsok”, azt mondja, a sejtekbe kódolt bizonyosságról beszél, az elme és a lélek bizonyossága helyett. Igen ám, de a sejtek átalakulnak a halállal, és akkor hová lesz minden vajon? Marad-e valami? Én ezt a lihegő, állati rémületet érzem a vers mögött, a halálfélelem titkos kígyóját, amitől egyik rémálomból a másikba zuhan az ember, ha nincs mellette valaki a nagy, a személytelen, a rémületes, az ismeretlen, a részvételen, a virradattalan sötétben. ♦

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

BÓBISKOLUNK

- ◆ A vers az 1970-es Egybegyűjtött versek záródarabja, és költői korszakváltást jelez. Weöres Sándor szerepek, maszkok mögé rejtőző, látványok világában élő költő, költészete sokféle mitológiát összeszövő álmvilágból, látomásokból született. Elvetette az egyéniség bárminő kultuszát, az én, a személyiség feloldódásának, felszámolásának programját kívánta megvalósítani, az egyéniség nélküli személytelen, művészi, mitikus létet. Én „igazában nem vagyok”, írja visszaemlékezésében. Költészete állandó szerepváltogatás, átalakulások sorozata, állandóság nélkül. Ezt az alapállást nevezi itt bóbiskolásnak, amelyből az sem tudta felrázni, amikor a valóság háborúk, embermilliók pusztulása, szüleinek halála, személyes tragédiák sora formájában provokatív erővel lépett be az életébe. Hiába, „álmomból serkentőnek mind kevés volt” – vallja. Semmi nem volt képes felrázni őt a más világból, álm-, mítosz- és mesevilágból, abból az emberi-költői állapotból, amelyet öntudatlan bóbiskolásnak nevez. Nem akárki, egy nagy költő, felejtetetlen versek szerzője vall így önmagáról, aki most mégis folytathatlannak érzi ezt a fajta költészetet. Felébredni nem képes, a vers végén már csak a halál előtti percek, a haláltusától remél olyan erőt, amely hatalmasabb lenne álmainál, felébreszthetné, rádöbbené őt, hogy álmai mögött, mítoszain túl nincsen valóság – csak a csönd, a semmi van. Ám létezik másfajta bóbiskolás is, sokkal gyakoribb, tömeges jelenség. Ez az emberiség nagy részének mai állapota, erről prófétál Jézus, azt állítva, hogy az utolsó idők embereinek többségét jellemzi az értelem, a gondolkodás, a figyelem végzetes eltunyulása. Az utolsó időkben, mondja, úgy lesz, mint a vízözön napjaiban, amikor az emberek ettek és ittak, eladtak és vásároltak, nősültek és férjhez mentek, és nem vettek észre semmit. Aludtak. Egészen belefelejtkeztek a mindennapok tevé-vevésébe, nem vették észre, hogy zúdul már az áradat, amely elsodorja őket, és a vég közelít hozzájuk. Nem vették észre az Isten által küldött előjeleket. Így volt akkor régen, és így lesz a végidőben is, nyilatkoztatja ki Jézus, és csakugyan ilyen lelki tunyaság, bóbiskolás jellemzi ma az emberek tömegeit. A felgyorsult változások és azok fenyegető iránya ezt harsogják a fülünkbe: emberek, ébresztő! Nem is csak az olyan látványosan ijesztő dolgok harsogják ezt, mint a világszerte dúló háborúk és világméretű konfliktusok, az energiaválság és az ökológiai katasztrófák, a nyugati népeesség terméketlensége, fogyatkozása és elöregedése, a migráció vagy a terrorizmus. Ezek a végkorszak Bibliából ismert előjelei, ám sokkal fontosabb, egyben az ijesztő jelenségek legvégső oka is, hogy mindinkább csökken azok száma, akik hajlandók és mernek gondolkodni, keresni, kérdezni, kutatni az igazságot az élet legalapvetőbb dolgairól, az igazságra törekedni – egyáltalán elhinni, hogy létezik igazság az élet, az ember nagy kérdéseivel kapcsolatban. ◆

*Átbóbiskoltam teljes életem.
A látványok, mint álmomban, forogtak,
semmit se tettem, csak történt velem,
ezernyi versemet fél-éberem írtam
dohányfüstben, nem is tudom hogyan...*

*Dúlt két világvihar, százmillió
ember pusztult, meghalt anyám-apám:
álmomból serkentőnek mind kevés volt,
akárhogyan szegyenlem, így igaz (...)*

Weöres Sándor: Az élet végén (részlet)

René Magritte (1898–1967): Le Bouquet tout fait (olaj, lenvászon, 60 × 50 cm, 1956)

„A KÜLFÖLDI VÁROSOKBAN IS BUDAPEST KONTÚRJAIT KERESEM”

Poós Zoltán író és költő rendszerváltás környékén játszódo, magánmítosz és történelmi tények határán egyensúlyozó „Étvágy az imákra” című regénye nem kevés meglepetést tartogat, és történetében ott az 1989-es dátum.

◆ – Ha szimbólumértékű és a „nosztalgikerekeket” lendületbe hozó évszámot kellene keresni, a rendszerváltás événél aligha választhatott volna erőteljesebbet.

– Az identitását kereső országgal együtt a regény építészhallgató főszereplője is keresi az origóját, mindazt, amihez igazodhat. A peregi majorságból elszármazott Vitus István a szülőföldje valós és képzeletbeli múltjának megalkotásával együtt saját identitását is megteremti. A könyvet ezért is nevezném identitásregénynek.

– Nem volt kockázatos egy olyan korszak megírása, amelynek a tanúi a mai napig élnek?

– Nem, mert a történetet egy meseszerű világba ültettem át. A könyv amellet, hogy körülírja a rendszerváltás Magyarországot, fantáziakönyv is, kalandregényekre jellemző motívumokkal. Ha az olvasó elfogadja a regény játékszabályait, nem lepődik meg azon, hogy a szöveg elbillen a valóságtól. Noha a történetben megelevenedő 46-os major környéke valóban történelmi táj, hiszen Magyarország későbbi sorsát meghatározó események színhelye volt, ettől még nagyon sok a regényben a meseszerű elem.

– Személyes élményekből és levéltárban gyűjtött dokumentumokból állt össze a könyv. Mindebből azt olvasta ki, hogy a rendszerváltás a mindannyiunk által ismert, nem épp legtökéletesebb módon mehetett csak végbe?

– A rendszerváltás – mint az közismert – nagyhatalmi játszmák része volt, a kommunista pártelit átmentette a hatalmát, majd alkalmazkodott a megváltozott politikai éghajlathoz, és mivel „nem tetszettünk forradalmat csinálni”, és „egy halk pardon sem hangzott el” az egykori uralkodó osztály szereplőitől, így nem is volt erkölcsi fedezete 1990-nek.

– **Maradjunk még '89-nél. 1989. október 23-án, tizenkilenc éves korában készült egy fotó Bartis Attila jóvoltából: Szirmay Ágnes, Kemény István, Kun Árpád és ön látható rajta a Parlament lépcsőjén. Magánéleti szempontból milyen hangulatban teltek azok a napok?**

– Október 22-én a Vörös István és Kun Árpád költők szerkesztésében megjelenő „A tó” című lap irodalmi estjén én is bemutatkozhattam az Egyetemi Színpadon, számomra tehát a rendszerváltás ideje egybeesett életem első nyilvános irodalmi szereplésével, és alig telt el néhány hónap, az újrászerveződött Cserépfalvi Kiadó elfogadta az első verseskötetem anyagát. Abban az időben jellemzően negyvenéves koruk környékén jelent meg a szerzők első könyve, én épphogy elmúltam húsz. Eldöntöttem, hogy író leszek.

– **A magyar társadalom életében a kiábrándulás a vártnál hamarabb következett be. Ön is átesett rajta?**

– A rendszerváltást követő enerváltság és csalódottság érzése számomra a taxisblokádhöz kötődik. Amikor azon a bizonyos reggelen kiléptem a debreceni Műszaki Főiskola kollégiumának tízemeletes épületéből, szembesültem a taxisblokáddal okozta káosszal. Minden túlzás nélkül mondom: háborús pszichózisként éltem meg, azonnal megszűnt a szocializmus akolmelegéből átmenett hamis biztonságérzetem. Aznap volt Budapesten a Mission-koncert, és egyetlen vonat indult Pestre, azt sem tudtuk, hogy lesz-e vonat visszafelé, de húszévesek voltunk, bennünk volt a lendület.

– **Utólag nem bánja, hogy akkoriban nem hagyta el végleg az országot?**

– Soha nem bántam meg. Élhettem volna külföldön, többször jártam az Egyesült Államokban a kilencvenes évek közepén, de magyar író akartam lenni Magyarországon. Különben is, már egy hét külföldön tartózkodás után honvágyam van, sőt, néhány nap után a Balatonon is rám tör a honvágy, mert alapvetően csak a szülővárosomban, Battonyán, illetve Budapesten – ahol huszonhat éve élek – érzem magam otthon. Persze szívesen kiugrom egy-egy napra Bécsbe vagy egy hosszú hétvégére Párizsba, ha ez megadatik, de a külföldi városokban is Budapest kontúrjait keresem.

– **A Kádár-korszak nosztalgiaakultusza a mai napig tartja magát. A magyar társadalom soha nem nő ki az idealizált apaképeiből?**

– Magyarországnak sosem volt erős polgársága, ráadásul az első világháború után az erdélyi és felvidéki

polgárság sem tudott már közvetlen mintát adni az anyaországnak, és ahol nincs öntudatos és független polgárság, ott erősebb lehet ez a bizonyos apakép.

– **A „Táskarádió” vagy „Azok a régi csibészek” című kötetei a rockzene területét járják körül. Minden eseményhez tud zenét társítani?**

– Olyannyira, hogy az elmúlt harminc év hazautazásaihoz is tudok kötni felvételeket, és amikor újra hallom az adott dalokat, sokszor beugrik egy-egy utazás és az évszámok. Nemrég a Battonya határában helyreállított útszéli feszületről először a Cocteau Twins „Beatrix” című dala jutott eszembe. Amikor 1988 körül hazafelé, a busz ablakából megláttam ezt a bizonyos dombegyházi úti keresztet, többször elképzeltem hozzá egy klipet. Ha meghallom a dalt, magam előtt látom az 1988-ban fejből összevágott videót is. Egy-egy dal afféle tájékozási pont is lehet, kijelölheti a tér-idő koordinátáinkat.

– **A zene iránti rajongásán túl a helykultusz is meghatározta az életét.**

– Nekem mindig is fontos volt, hogy egy-egy könyvet hol és mikor olvastam el. Pilinszky összes versét például otthon, a padláson olvastam. A ma már nem létező Lukács Cukrászdában a leveleimet, míg a New York Kávéházban a verseimet írtam, például a második kötetem legtöbb verse a New York egyik márványsztalán született.

– **A regény visszatérő motívuma az ima. Magánéletében is jelentőséget kap a keresztény identitás?**

– Számomra a battonyai római katolikus templom a szülői ház mellett az identitásom egyik legfontosabb építménye. A gyerekkorom jelentős részét töltöttem a templomban, de persze többet lógtam a foci pályán és horgászni is szerettem, majd egyszer csak, mint egy meteorit, becsapódott életembe a rockzene. Ezt datálni is tudom: 1977 nyarán a tévében megláttam a *Metronóm* '77 című versenyen a Piramis együttest. Voltak hangsúlyeltolódások, kár lenne tagadnom, de a keresztény identitásom fontosabb, mint a rock and roll, már ha egyáltalán szembe kell állítani a kettőt. Kamaszkoromban az esti misék előtt Adyt olvastam, később a debreceni Szent Anna-templomban a *Vigília* folyóiratot, Lovass Gyulától Esterházy Péterig. E templom előtti lépcső fontos találkahelye is volt az életemnek, innen indultunk punkkoncertekre is, és ebben nem éreztem semmi ellentmondást. ♦

HÍRES RITKASÁGOK A GALÉRIÁBAN

Francis Bacon és Lucian Freud, valamint a figurativitáshoz való viszonyuk áll a Magyar Nemzeti Galéria új tárlatának középpontjában – a brit alkotók egyébként nemcsak kor- és pályatársak, hanem jó barátok is voltak. Kincsszámba menő képeik érkeztek a fővárosba.

◆ Az elmúlt időszak markáns stílusú brit képzőművészei állnak a Magyar Nemzeti Galéria új kiállításának fókuszában. Az októberben nyílt „Bacon, Freud és a Londoni Iskola festészete” című tárlat mintegy kilencven olyan festményt vonultat fel, amely a figurális festészet különböző korszakaihoz kapcsolódik. Ez egyben az első magyarországi bemutatkozása a Londoni Iskolaként megjelölt alkotói gárdának. „Ennek az egyik legfőbb oka az, hogy a magas eszmei és piaci értékű alkotásokat rendkívül nehéz összegyűjteni, egy ilyen kiállítás létrehozása a világ legnagyobb múzeumainak is kihívást jelent” – meséli **Fehér Dávid** művészettörténész, a kiállítás kurátora, miközben elkísér a Budavári Palotában lévő kiállítás egyik első teremébe

A tárlat kitekint az előzményekre is, így találkozhat a látogató a 19. század közepén született, a realista és posztimpresszionista festői látásmóddhoz kötődő Walter Richard Sickertnek, a Camden Town csoport

alapító tagjának, valamint David Bombergnek és Stanley Spencernek a munkáival is. Számos kortárs festészeti tendenciát is bemutat a tárlat, többek között az 1990-es évek művészeti életét meghatározó Young British Artists-nak nevezett csoportosulást. A termekben egy-egy téma várja a közgyűjtemény látogatóját, a kortárs festészeti irányzatok legfőbb képviselőinek, Freudnak és Baconnak a munkásságát pedig monografikus igényességgel mutatja be a tárlat.

Francis Bacon (1909–1992) a csoportosulás többi képviselője számára az alkotói függetlenséget testesítette meg. Munkásságának középpontjában az emberi figura áll. Gilles Deleuze francia filozófus Bacon festészetének lényegi törekvéseként azt tartotta, hogy az alakot „elszakította a figuratívtól”. Ez nagyjából annyit tesz, hogy Bacon leválasztotta a képein megjelenő emberi testeket az illusztratív-narratív tartalmakról, s önálló, eleven alakzatokként mutatta fel. Egyébként művei közül legalább

kettőt sok mozirajongó ismerhet **Bernardo Bertolucci** „Az utolsó tangó Párizsban” című erotikus művészfilm-jéből, amelyben a kamera két festményén is elidőzik. (A *Triptichon*, amely most Budapesten is megtekinthető, tíz éve azzal került reflektorfénybe, hogy a Sotheby's aukciósáznál 86 millió dollárért, vagyis 13 milliárd forintért kelt el – korábban ennyit nem fizettek árverésen kortárs műalkotásért.)

Bacon kortársa és közeli barátja volt egy másik „rekorder”, **Lucian Freud** (1922–2011). „Lány kismacs-kával” című, 1947-es keltezésű képe brutalitásában is szép. Dülledt szemével zavartan eltekintő fiatalasszony emel maga elé egy szorosan tartott macskát, amely rezignáltan tűri a megpróbáltatást. A világhírű bécsi pszichiáter, **Sigmund Freud** unokája első feleségéről, **Kathleen Garman**ról mintázta a lányalakot. Azok a művészettörténészek, akik az életrajzi tények felől vizsgálják a képzőművészetet, azon az állásponton vannak, hogy a festményen az ember és az állat kapcsolatában férj és feleség viszonya, különösképpen Kathleen erőszakos viselkedése jelenik meg. Ez egyike a legismertebb Freud-festményeknek – mégis a legmagasabb összeget, amelyet élő művész festményéért valaha fizettek, egy másik képe érdemelte ki: a **Benefits Supervisor Sleeping** („Alvó szociális munkás”) címet viselő életnagyságú akt, amelyet tíz évvel ezelőtt 34 millió dollárért (5,5 milliárd forintért) adott el a Christie's.

„Freud következetesen építkező, koherens életművében jelentős fordulatnak tekinthető, amikor a túéles kontúrokra épülő festéstechnikát, korai realista festményeit expresszív felületek váltották fel” – mondja a kurátor. Kelet-Európa pop art és kortárs festészetének szakértője úgy véli, későbbi képeit eleinte idegenkedve fogadták, ám Freud legnagyobb szakmai sikereit mégiscsak ezekkel érte el. A Nemzeti Galériában szereplő munkák közül a „Tükröződés két gyerekkel” című extrém önarcképen a festőművész tükröződő alakja előtt két gyermeke jelenik meg, eltörpült méretben. Tekintetünk hosszasan keresi a nyugópontot a festmény kibogozhatatlan térstruktúrájában. A képet szemlélve árnyalatnyival jobban megismerhetjük a gyermekeivel problémásan bánó alkotó személyiségét. Az életmű karakteres darabjának számító tükrökép a madridi Thyssen-Bornemisza Múzeum féltve őrzött kincse, amely korábban a londoni tárlaton sem volt látható. ♦

KÉPMÁS-EST

CSALÁD ÉS MŰVÉSZET

HELYSZÍN: **VÁRKERT BAZÁR**, RENDEZVÉNYTEREM

Peller Mariann

Bogányi Gergely

Both Miklós

HOGY LESZ A TEHETSÉGES GYEREKBŐL BOLDOG EMBER?

Új művészeti örület hódít évtizedekkel a néptáncmozgalom után, ráadásul a komolyzene világnyelvén, és mindez még igazi hungarikum is. Mi a Virtuózok titka? Hogy lesz a kivételes képességű gyerekből boldog felnőtt?

Szám Kati vendégei **Peller Mariann**, a műsor kitalálója, a Virtuózok Holding Ltd. vezérigazgatója, **Bogányi Gergely** zongoraművész, a virtuózok mestere, valamint **Both Miklós** zenész, többek között egy rendhagyó tehetségkutató projekt megvalósítója. Két fiatal virtuóz játéka is fűszerezi a beszélgetést: **Lugosi Dániel Ali** (klarinét), **Váradai Gyula** (hegedű).

Időpont:

2018.
11.12.
KEDD

19 ÓRA

A RENDEZVÉNYEN VALÓ RÉSZVÉTEL ELŐZETES, VAGY HELYSZÍNI REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT. A BELÉPŐ EGY KÉPMÁS MAGAZIN.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ +36/1/3651414
SZERKESZTOSEG@KEPMAS.HU

ONLINE REGISZTRÁCIÓ: KEPMAS.HU/KEPMAS-EST

RENDEZŐ:

» stílusos » bátor » elképzelt

KÖZREMŰKÖDŐ:

TÁMOGATÓ:

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

CSALÁDI WELLNESSPIHENÉS SÜMEGEN – HA EGY KICSIT MÁSRA ÉS TÖBBRE VÁGYSZ

Egy szállodai wellness-hétfvége ma már nem luxus. Engedjük magunknak pár nap kikapcsolódást, adjunk testünknek-lelkünknek egy kis feltöltődést, hogy könnyebben vészeljük át a téli hónapokat! Ha érdekelnek a középkori hagyományok, ráadásul van néhány örökmozgó gyerkőcöd is... akkor van egy tuti tippünk.

◆ TÖRTÉNELMI ÉLMÉNYPARK ÉS WELLNESS

Magyarország egyik legnagyobb, legépebben fennmaradt és legszebb fekvésű várát csodálhatod meg, ha Sümegre látogatsz. A Vár tövében pedig a **Hotel Kapitány****superior Wellness** vár medencékkel, pezsgőfürdővel, gyerekmedencékkel, szaunákkal, gőzkabinokkal.

A **kényelmes családi szobák** és a gyerekeket szórakoztató animációs programok mellett a vendégeket időutazásra hívjuk: megismerhetik a **középkor hagyományait**, megkóstolhatják a kor ételeit, interaktív kiállításokon vehetnek részt, **történelmi lovagi tornabemutatót** és **mongol lovaskaszcadőr show**-t láthatnak. A Lovagterem középkori lakomájának alapanyagai nagyrészt a Várkapitány saját gazdaságából származnak, és külön is megvásárolhatók, ha szeretnél hazavinni egy kis sümegi ízt. A Sümegi Vár, a Várcsárda, a középkori játszótér, a Lovagi Aréna és a Lovagterem, a múzeumok és kiállítások, az állatsimogató és a Váristálló együtt olyan komplex arculatot képeznek a wellness-szálloda mellett, amely egyedülálló az országban.

ELŐFOGLALÁSI AKCIÓKKAL, KEDVEZMÉNYESEN AKÁR AJÁNDÉKBA IS!

Minden téli csomagajánlatra érvényesek a szálloda előfoglalási akciói, amelyekkel már **12 900 Ft/fő/éj** árértéltel élvezheted a remek ár-érték arányú, luxus pihenési lehetőséget. A Hotel Kapitány Sümeg remek választás akár **karácsonyi ajándékként** is! ◆

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

www.hotelkapitany.hu;
www.facebook.com/hotelkapitany
87/550-166

Ajánlatkérés/szobafoglalás:
sales@hotelkapitany.hu

ÉLMÉNYEK AJÁNDÉKBA!

Tegye a fa alá szállodánk ajándékutalványát,
lepje meg szeretteit
egy Hotel Kapitányba szóló üdüléssel!
Ajándékozzon pihenést, kikapcsolódást
és életre szóló élményeket Karácsonyra!

Kollégáink az alábbi elérhetőségeken: sales@hotelkapitany.hu, +36 87 550 166
örömmel segítenek akár személyre szabott ajándékutalvány összeállításában is!

Hotel Kapitány **** superior Wellness

8330 Sümeg, Tóth Tivadar u. 19. • Tel./Fax: +36 87 550 166 • +36 87 550 167
E-mail: sales@hotelkapitany.hu • foglalas@hotelkapitany.hu • www.hotelkapitany.hu

ÖSSZEÁLLÍTOTTA –
BAKA ILDIKÓ, FODOR KRISZTINA

SOROZAT –
KIMENŐ

NOVEMBERI KIMENŐ

7 NAP – SZÍNHÁZI ELŐADÁS

A kortárs angol regényadaptáció tűpontosan írja le az iskolai zaklatás folyamatát, váltogatva a támadó és az áldozat nézőpontját. A Nézőművészeti Kft., a Manna és a Pagony Kiadó közös ifjúsági előadását Scherer Péter rendezte, a kétszereplős darabot Jankovics Anna és Kőszegi Mária játsszák. A munkában részt vett Lénárd Kata pszichológus és Szivák-Tóth Viktor drámapedagógus is.

Budapest, B32 Galéria és Kultúrtér, 2018. november 5.

csapatát az újabb festmények ellopásában, a rendőrség pedig tehetetlen. Csupán Kowalski (Makranczi Zalán), a washingtoni magánnyomozó veszi észre, hogy mi a közös az ellopott műtárgyakban, de veszélybe kerül az élete, amikor beleszeret a rablóbanda femme fatale-jába, Mimibe (Hámori Gabriella). A filmről a Képmás weboldalán így írt Szám Kati: „ (...) szokatlan kérdéseket tesz fel művészetről, pszichológiáról, tudatalattiról, luxusról, értékről, emberi lélekről, tér és idő relativitásáról... (...) A film akciófilm- és thrillerparódia, pszichológiai és kultúrtörténeti kaland.”

Országszerte a mozikban, 2018. november 15-től

Kép: Ács István

RUBEN BRANDT, A GYÚJTÓ

A teljesen magyar gyártású egész estés animációs film novemberben kerül a mozikba. A történet szerint különös rablószorozat rázza meg a világ leghíresebb múzeumait: egy rejtélyes bűnbanda egymás után szerzi meg a legértékesebb képeket. Hiába minden óvintézkedés, semmi sem akadályozza meg a Gyűjtőt (Kamarás Iván) és

Részlet a filmből

X – A RENDSZERBŐL TÖRÖLVE

November 1-jén Balsai Móni, Schmied Zoltán, Bede-Fazekas Szabolcs, Molnár Áron és Kulka János főszereplésével kerül a hazai mozikba az „X – A rendszerből törölve”. A szövevényes trailert Ujj Mészáros Károly rendezte, akinek nevéhez a „Liza, a rókatündér” című film is köthető. A történet középpontjában Éva (Balsai Móni), egy szeniális rendőr áll, aki meglátja, amit más nem, észreveszi a bűnt ott is, ahol más zsaruk legfeljebb balesetet sejtjenek. Neki tűnik fel, hogy a Budapesten rövid időn belül elkövetett jó néhány öngyilkosság között összefüggés lehet. Mikor egy új tiszt, Péter (Schmied Zoltán) a központba kerül,

felfedezi kolléganője különleges tehetségét, és meglátja benne a nőt is. Együtt erednek a mindaddig felderítetlen esetek nyomába, és ez Évában sok változást indít el.

Országszerte a mozikban, 2018. november 1-től

Kép: Pintér Leó

Részlet a filmből

TANÚHEGYEK NYOMÁBAN

A túra az ország egyik leglátványosabb és legnépszerűbb táján vezet, a Balaton-felvidék jellegzetes tanúhegyei között. Az indulók felkészültségüktől függően négy különböző hosszúságú távon 1, 2, 3 vagy akár 6 bazaltsapkás tanúhegyet hódíthatnak meg. Megmászhatják a Badacsonyt, a Gulácsot, a Tótit, a Csobáncot, a Szent György-hegyet és a szigligeti várat túratávtól függően. Egy biztos: bármerre indulnak is a Tapolcai-medence jellegzetes formájú hegyei között, páratlan kilátásban lesz részük.

Rajt: Badacsonytomaj és Kisapáti | 2018. november 24.

KÉPMÁS-EST CSALÁD ÉS MŰVÉSZET

HELYSZÍN: VÁRKERT BAZÁR, VETÍTŐTEREM

BESZÉLHETÜNK A CIGÁNYSÁGRÓL?

Létezik Magyarországon cigánykérdés?
Vagy csak a szegénység és a hátrányos
helyzet problémakörét nevezzük így?
Ha létezik, akkor identitás, kulturális
és életvitelbeli különbség határozza meg
vagy a kölcsönös előítéletekre épített kategóriák?

A Brazílok c. film vetítése után
Szocskó Ábel görögkatolikus püspökkel,
Balogh Szilviával, a Meséd program szervezőjével és
Forgács István romaügyi szakértővel beszélgetünk.

Időpont:

2018.
11.27.
KEDD

18 ÓRA

A RENDEZVÉNYEN VALÓ RÉSZVÉTEL ELŐZETES,
VAGY HELYSZÍNI REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT.
A BELÉPŐ EGY KÉPMÁS MAGAZIN.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ +36/1/3651414
SZERKESZTOSEG@KEPMAS.HU

ONLINE REGISZTRÁCIÓ: KEPMAS.HU/KEPMAS-EST

RENDEZŐ:

KÖZREMŰKÖDŐ:

TÁMOGATÓ:

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

ZENEBOVA – NE CSAK HALLGASD!

A 10–15 fős csoportok számára szervezett foglalkozások résztvevői improvizációra, zenei kreativitásra épülő tevékenység közben fedezhetik fel addig ki nem aknázott képességeiket, élvezhetik a „zenecsinalás” örömét. Egyúttal bővíthetik zenei ismereteiket, megismerhetik a hangszerek működését, sőt maguk is próbálkozhatnak hangszerkészítéssel. Egyéni érdeklődőket 5–8 éves korú gyerekek szombat délelőtti időpontokban várnak. Oktatási intézmények csoportjait, maximum 18 éves korú gyerekekkel a meghirdetett időpontokon kívül fogadják, egyeztetés alapján.

Budapest, MŰPA, 2018. november 10.

REEL ROCK FILM TOUR

Az igazán jó mászófilmek egyszerre szólnak a kisbuszban élő mászókhöz és a karosszék-alpinistákhoz – a fesztivál igyekszik ilyen filmeket bemutatni minden évben. Alkotásaik rendszeresen nyernek nemzetközi filmfesztiválokon, és besöpörtek már két Emmy-díjat is.

Budapest, Corvin mozi, 2018. november 15–16.

Kép: Henna Taylor

ŐSERDEI ÖSVÉNYEKEN

Mintegy 23–5,3 millió évvel ezelőtt, a miocén korban a mai Pannon-medence területén egy hatalmas víztömeg hullámozott. Ez volt a Pannon-beltenger. Vajon milyen lehetett ekkor a Föld? Milyen lények lakták hazánkat?

Volt-e már ember? A kiállítás ebbe a titkokkal teli ősi világba kalauzol el minket. Játékosan tanulhatunk a Föld mágnességéről, és különféle, a miocénhez köthető nyersanyagokról, vagy akár szemtanúi lehetünk egy vulkánkitörésnek is. Maradványaikon keresztül 18 millió év élővilágával találkozhatunk, köztük olyan megdöbbentő küllemű állatokkal, mint a lógorillának becézett Chalicotherium vagy a különös szájú ormányos, a Platybelodon. A bátrabbak a valaha élt legnagyobb cápát is megpróbálhatják megszelídíteni. A gazdag leletanyag mellett interaktív játékok segítségével tehetünk szert új ismeretekre.

Miskolc, Pannon-tenger Múzeum, állandó kiállítás

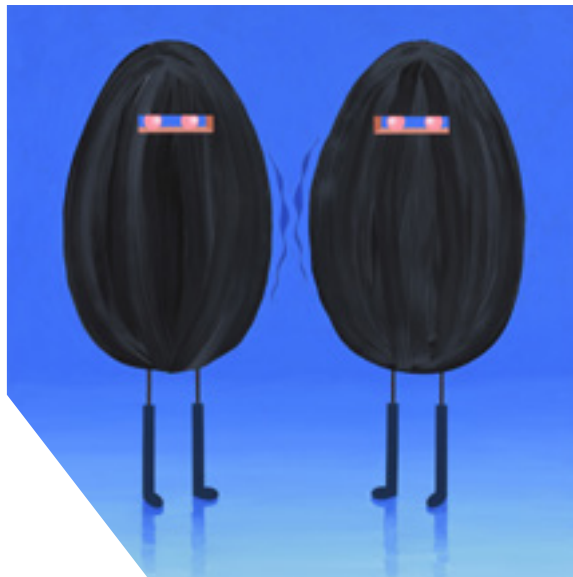
A NYUGAT LÁNYA – BEMUTATÓ AZ ERKEL SZÍNHÁZBAN

Puccini 1907-es New York-i útja során látta David Belasco darabját, s döntött az operaszínpadon némileg szokatlanul ható vadnyugati szerelmi történet megzenésítése mellett. A színházi alapanyag jó választásnak bizonyult, a hatásos történetvezetés biztos kézzel vezeti a nézőket a végkifejlethez. Minnie karaktere is jól illeszkedik a Puccini hősnők sorába: a szerelem, szenvedély vezérli, és ezért az életét sem fél kockára tenni. Az operát három felvonásban, olasz nyelven, magyar és angol felirattal játsszák.

Budapest, Erkel Színház | Bemutató: 2018. december 1.

MŰHOLDFELVÉTEL AZ ŐSATYÁKRÓL

Észt–magyar nyelvrokonság? A Ludwig Múzeum Nyelvrokonok című, észt–magyar művészeti kiállítása természetesen nem a két nép hétköznapi, beszélt nyelvében rejlő hasonlóságait, sokkal inkább az alkotói szemléletmód közös nevezőit keresi.

◆ A mindössze százéves múltra visszatekintő észt államiság kialakulása mögött minimum több száz éves kultúra, identitás áll, amely sokáig volt könnyű prédája a környező nagy és még nagyobb államoknak. Mégis, a kiállításon szereplő fiatal észt művészek munkái, ha utalnak is történelmi eseményeire, valamiféle derűvel, vagy lealábbis tárgyilagosággal teszik. Magyar kollégáikkal együtt reflektálnak globális jelenségekre is, de szinte törvényszerű, hogy számunkra inkább az előbbi csoportba tartozó alkotások lesznek izgalmasabbnak.

A fásultság, amellyel tudomásul vesszük az újabb és újabb terroristatámadásokat, a bombasztikus szalagcímek manipulatív agymosása, a társadalmi igazságtalanság vagy a női test eltárgyiasítása elleni küzdelem mind fontos kérdés, de a világ bármely tájának bármely galériájában találkozhatunk a feldolgozásukkal, ahogy a jelen kiállításon is találunk rájuk jó néhány példát.

Ezzel szemben Kaido Ole az észt letelepedés képzeletbeli nullpontjáról gyárt „eredeti dokumentumot”: az Északi-tenger partját ábrázoló műholdfelvételen piros karika jelöli az első telepéseket. A kép szétesettsége és a távoli nézőpont miatt a körök bárkiket, bármiket jelölhetnek, csak a tajtékos part ismerhető fel százszázalékos biztonsággal. Finom iróniával illeszti idézőjelek közé a honfoglalás jelentőségét, kezdőpontját, hősi gesztusát.

„A három nővér” drámájának parafrázisát készíti el: észt és ukrán földön élő unokanővérei nyilatkoznak párhuzamosan két képernyőn keresztül a politika vitatott eseményeiről. Két, hasonló vonásokat hordozó arc a szó szoros értelmében elbeszél egymás mellett, miközben határozottan, de teljesen eltérően értékeli a történeteket. A kamerát tartó Tanja, a harmadik nővér hallgatása is beszédes.

Bár itthon is kedvelt, nem csak a Kárpát-medence sajátos szellemi sportja a térképek feletti nosztalgiazás – ezen alapul a Societé Réaliste társulás két műve is. Az egyik útirányjelző nyilakból állít emlékművet a valaha Európában kikiáltott nem kevés tiszavirág-életű államnak (csak izlelgetésül néhány: Lajta Bánság, Lokot Köztársaság), a másik műalkotás (vagy inkább gondolkísérlet?) az elképzelhető területigény alapján rajzolja át Európa térképét.

Egy kiállítás nagy erénye, ha továbbgondolásra készíti a látogatót. Kérdéseink folytatódhatnak a történelmi múlthoz való viszonyulásunkkal, a nemzeti jellegzetességek keresésével vagy elfedésével, a sokat hangoztatott „testvériséggel” kapcsolatban.

Kétségkívül rokonok vagyunk. ◆

A kiállítás egyik látványos installációjáról részletesebb elemzést írt a szerző a szerzo.kemas.hu Pihenőtér-rovatába.

SZEGEDI CSATANGOLÁSOK

Szegedet a 18. században több végzetes tűzvész pusztította, az 1879-es árvízet követően pedig a források szerint 60 ezren váltak hajléktalanná. A katasztrófákat aztán hatalmas fejlesztések követték, amelyek máig nem álltak meg, különleges hangulatot adva a Tisza-parti városnak. Szeged és környéke mindenképpen megér egy többnapos kirándulást.

◆ EGY HÁTBORZONGATÓ LEGENDA ÉS A VALÓSÁG

Az egyik tűzvész után „a lakosság sírva üldögélt házainak füsttölgő romjai fölött, s azon sóhajtozott, vajh lesz-e még valaha Szeged olyan szép és olyan nagy, mint amilyen egykor volt? Ekkor egy jóslat keletkezett, mely szájról szájra kelve: »Akkor épül fel Szeged olyan nagyvá és széppé, mint hajdan volt, mikor a halottak visszatérnek a városba.«” Így írta meg Jókai Mór „Életemből” című könyvében (1886) a városi legendát, amely aztán az 1879-es szegedi árvíz napján március 12-én valósággá vált: „...a dúló vízár felszaggatta az alsóváros temetőjében a sírhalmokat, s egyszer csak azt látta a töltésekre menekült népség, hogy a halottak jönnek vissza koporsóikban az elhagyott utcákra. Most aztán szentül hiszi a nép, hogy a régi jóslat teljesüléséhez közelít. Az 1879-es katasztrófa Szeged épületeinek 90 százalékát semmisítette meg, a belvárost hónapokig borította víz, Jókai szavaival »ha a semminek volna szuperlatívusza, ez volna az.«” A pusztítás hírére az egész világ azonnal megmozdult, és a nagyszabású gyűjtéseknek, segélyakcióknak és koncerteknek köszönhetően az újjáépítés költségeinek egyhatoda jött össze. Tisza Lajos királyi biztos és Lechner Lajos építész vezetésével alig négy év alatt újratervezték és felépítették a várost, ahol a kor Európájának legmodernebb várostervezési megoldásait és tapasztalatait ötvözték. Szeged szebb lett, mint valaha – a régi jóslat beteljesült.

ÉPÍTÉSZETI REMEKMŰVEK KÖZT

A precíz városfejlesztés lényegében az árvíz óta folyamatos. Az 1907-ben épült Reök-palota a szecessziós építészet gyöngyszeme, az 1929–1932 között épült Fogadalmi templom és a Dóm tér együttesét az észak-európai országok téglarchitektúrája ihlette, de a tér kialakítása a keleti medreszék (fedett udvarú épületek az iszlám világban) építészetét is megidézi. A két világháború közötti időszak legszebb magyar építészeti alkotása Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, Glattfelder Gyula csanádi püspök és Rerrich Béla műépítész nevével fonódik össze. 2014-ben megkezdődött a dóm felújítása, 2016-ban modern turisztikai igényeket kiszolgáló látogatóközpontot adtak át, 2017 nyaráról pedig Szeged legrégebbi építészeti emléke, a templom melletti Dömötör-torony is látogatható, benne Aba-Novák Vilmos felújított freskójával. Szeged viharos történetének és virágzó jelenének megismeréséhez tökéletes kezdés a Dóm téri látogatóközpont; jegyárak és nyitvatartás: www.szegedidom.com.

Innen a szélrózsa bármelyik irányát is választjuk, építészeti remekművekkel találkozhatunk, 2003-ban a Kárász utca (sétálóutca) és a Klauzál tér műemléki felújítása Europa Nostra-díjban részesült. Séta közben fedezzük fel az 1837–1843 között épült régi zsinagóga (Hajnóczy utca 12.) oldalán az 1879-es árvíz

A Fogadalmi templom, a Dömötör-torony és a Dóm tér

szintjét mutató márványtáblát, az 1903-ban elkészült Új Zsinagógában (Jósika u. 10.) pedig a Róth Miksa műhelyben készült üvegablakok és a páratlan szépségű, szimbolikus üvegkupola kápráztatja el a látogatót. Az Alsóvárosi Ferences Látogatóközpontban (Mátyás tér 26.) a szerzetesi élet mindennapjaiba nyerhetünk bepillantást, a kolostor udvarán kialakított kézművesműhelyekben agyagozhatunk, nemezelhetünk és gyertyát is önthetünk; www.latogatobarat.hu.

ZSENIÁLIS EKLEKTIKA

Ahogy kezdünk elveszni Szeged körutakkal és sugárutakkal felosztott belvárosában, úgy fogjuk csodálni azt a semmihez sem fogható hangulatot, amiről a népszerű Lonely Planet-útikönyvsorozat szerzője így ír: „Nagyon megnyerő, bár azt lehetetlen eldönteni, hogy az igazi bájját a helyiek érdekes akcentusa, a vibráló egyetemi élet, a gyönyörű építészeti vagy egészen pontosan mi adja.”

Én a London körúton a budapesti belváros hangulatát éreztem, a második világháborús diadalív valamiért Rómára emlékeztet, a Mars téren mintha a kazahsztáni Almati zöld piaca keveredne Szamarkand buszpályaudvarával, Újszeged mintha egy belgiumi kertváros lenne, a belvárosi híd és környéke pedig kifejezetten Hollandiára emlékeztetett. Csakúgy, mint a holland nagyvárosokhoz mérhető kerékpáros infrastruktúra, ami indokolt is: a legfrissebb felmérések szerint a szegediek közel 20 százaléka napi szinten választja ezt a közlekedési formát. A József Attila Tanulmányi és Információs Központ nemcsak a modern építészeti emblematikus példája, környéke igazi multikulturális látványközpont is romkocsmákkal, arab, távol-keleti és török kifőzdékkel, kézműves kávézókkal és butikhotelekkel tarkítva.

A Móra Ferenc Múzeum ráadásul idén ősszel fokozza a város amúgy is zseniális eklektikáját, ugyanis idecsábította az őslénykutatás tyrannosaurusának számító Don Lessem – tudományos munkái mellett a Jurassic Park

Az Évmilliók urai dinókiállítás a Móra Ferenc Múzeumban

filmek szakmai tanácsadója – grandiózus dinókiállítását. Így nyár közepe óta óriás őshüllők bömbölésétől hangos a Tisza partja, a múzeumtérben pedig párját ritkító kiállításon láthatjuk a valaha élt legnagyobb állatok élethű és mozgó makettjeit, csontvázakat és fossziliákat. A kiállítás fő termében különös hangulatot teremt a Munkácsy Mihály Honfoglalása előtt tornyosuló 25 méteres brachiosaurus csontváza, a Jurassic Parkban szerepelt velociraptornak pedig már csak az állandó kiállításon maradt hely a rókák és medvék közt! www.moramuseum.hu.

Ha tehetjük, időzítsük délelőttre a dinókat, utána pedig vegyük az irányt a fűvészkert felé (Újszeged, Lövölde u. 42.). Az üvegházakban távoli tájak közel 1200 növényfaja él, köztük hét méter magasra megnövő trópusi fák, fán lakó színes orchideák, broméliák, páfrányok, pozsgások, kaktuszok, húsevő növények. A kert legnagyobb ékessége kétségtelenül a lótuszos tó Buddha szobrával. Novemberben 16 órakor zár a kert, erre figyeljünk; www.fuveszkert.u-szeged.hu.

A novemberi trópusi élmények után is tartogat még extra vonzerőket Szeged: ezek a fürdők. A millennium idején épült, gyönyörűen felújított műemlék Anna fürdő keleties hatásokat tükröz, a Napfényfürdő Aquapolis pedig négyévszakai vízváros, amely 4400 négyzetméteres vízfelülettel és Európa leghosszabb vízicsúsdájával várja a látogatókat.

TISZÁN INNEN, TISZÁN TÚL

Szeged környéke is bővelkedik látnivalókban, így – ha tehetjük – szánjunk legalább egy napot ezek bejárására. Sokunknak ismerős, családdal úgymond kötelező program elzarándokolni Feszty Árpád monumetális körképéhez

Fűvészkert, lótuszos tó

az ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkba; www.opusztaszer.hu. A honfoglaló magyarok bejövetele innen fél órával keletre, a Mezőhegyesi Ménesbirtokon kelhet életre. Az 1784-ben alapított birtok azon kevés helyek egyike a világon, amely négy lófajta kitenyészítésével is büszkélkedhet, leghíresebb közülük a nóniusz. A nemrég felújított birtok szállodával és aktív lovasturizmussal várja a vendégeket; www.menesbirtok.hu.

Magyarország első emlékpont-ja Hódmezővásárhelyen nyílt 2006-ban. Állandó kiállítás keretében, a legkorszerűbb kiállítási technológiákkal és múzeumpedagógiai lehetőségekkel élve teszi tapinthatóvá és felfoghatóvá azokat a tragikus történelmi folyamatokat, amelyek Hódmezővásárhely lakóit érték az 1945 és 1990 közötti időszakban. ♦

EXTRA TIPPEK:

Szeged felfedezéséhez a legjobb kiindulópont a város hivatalos turisztikai oldala: szegedtourism.hu. Innen navigálva tematikus alkalmazásokat is letölthetünk telefonunkra, amelyek térképpel kalauzolnak végig például a szegedi paprika, Móra Ferenc, a szegedi szecesszió vagy a fűvészkert nyomában.

A családi kirándulások kedvelt célja a Szegedi Vadaspark, benne az idén májusban átadott, a kambodzsai Angkor Vatra emlékeztető elefántházzal; nyitvatartás és jegyárak: www.zooszeged.hu

EGY MŰTEREM TITKAI
CSERNUS
és a
MONTMARTRE

VÁRKERT BAZÁR – TESTŐRPALOTA
2018.10.18. – 2019.01.27.

A Kovács Gábor Művészeti Alapítvány a világhírű magyar festőművész, Csernus Tibor párizsi műtermének és hagyatékának anyagából válogatva mutatja be a művészt inspiráló montmartre-i környezetet, és a Picasso óta híres-hírhedt Bateau-Lavoirban lévő műterem világát.

kogart.hu

varkertbazar.hu

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON, zoológus

SOROZAT –
VADÁLLATOK KÖZELRŐL

ÁLLATI CSODADOKTOROK

Az 1960-as években *Boris M. Levinson* amerikai pszichológus kommunikációs zavarokkal küszködő gyerekek kezelését végezte rendelőjében. Egy alkalommal egy teljesen magába zárkózott autista kisfiúval próbált kapcsolatot teremteni, már egy ideje sikertelenül. Egy napon azonban a véletlen úgy hozta, hogy magával kellett vinnie a rendelőbe a kutyáját...

- ◆ Amikor a pszichológus egy pár percre magára hagyta a kisfiút a kutyával, visszatérve arra lett figyelmes, hogy a gyerek kommunikál az állattal. *Jingles*, a kutya lett a híd, amely megnyitotta az utat a kis páciens irányába. Innentől kezdve tudatosan is alkalmazta a kutyát mint négylábú asszisztenst a kezelések során. Így született meg hivatalosan is az állatasszisztált terápia fogalma, noha az állatok jelenlétének jótékony hatását a pszichés sérülésekben szenvedő emberek lelki fejlődésére már sokkal korábban felismerték. Már a régi görögök is használtak például lovakat arra, hogy súlyos betegeknek lelki felemelkedést nyújtsanak, 1940-ben pedig az amerikai Vöröskereszt hozott létre rehabilitációs farmot háborús veteránoknak, azzal a céllal, hogy az állatokkal való foglalkozás feledtesse velük az átélt borzalmakat.

AZ ÉRINTÉS HATALMA

Az állatok terápiás felhasználási lehetőségei sokrétűek. A kutya, macska és egyéb szőrös jószágok érintése, simogatása mérhető élettani változásokat okoz az ember szervezetében: oldja a stresszt, csökkenti a vérnyomást. Ezt azzal magyarázzák, hogy az emberben is működnek még főemlős őseinek reflexei, és az újszülött majomkölykök anyjuk szőrébe csimpaszkodva, testéhez simulva találják meg a nyugalmat és a biztonságot. Az Egyesült Államokban létezik olyan repülőtér, ahol a New York-i ikertornyokat porig romboló emlékezetes terrortámadás óta szorongásoldó kutyákat alkalmaznak a várakozó utasok feszültségének csökkentésére. Erre a célra kiválóan alkalmasak a nyugodt, jóindulatú, selymes szőrű fajták, mint például a golden retriever.

VERSENYT FUTNI A SZÉLLEL

A ló terápiás alkalmazása további lehetőségeket nyit, hiszen nemcsak simogatni lehet, hanem fel is lehet ülni rá. A ló a legkülönbözőbb testi és lelki bajokra adhat enyhülést. Mozgásában korlátozott ember számára már önmagában azzal is, hogy olyan sebességet, olyan mozgást tesz lehetővé, amelyet önerőből sosem élhet át. A lovaglás

Cerebrális parézisben szenvedő gyerek lovasterápiája, Mexikóváros, 2010

stimulálja az egyensúlyérzék idegi központját, javul tőle a testtartás, a mozgáskoordináció, a légzés, az állóképesség vagy a test szimmetriája, és még sok minden más. Talán sokaknak meglepő módon – a ló mozgásának ritmikussága hozzájárul a beszéd fejlődéséhez, ezért beszédzavarok kezelésében is igen jó eredményeket lehet várni a gyógylovaglástól. Ezzel együtt a hippoterápiának csak egyik ága a gyógylovagoltatás, a lovas kezelések egy részében a páciens sosem száll nyeregbe.

MŰLOVARRÁ NEM KELL VÁLNI

A lovasterápia során a cél a pszichés zavarok vagy testi bántalmak gyógykezelése, a lovaglási készségek fejlesztése másodlagos, bár egyes esetekben a parasportolásig is eljuthat a sérült páciens. A ló mellett természetesen más házasállatok, például szamár, teve, láma is bevonható a lovasterápiába. Kommunikációs problémákkal, pszichés zavarokkal küszködő gyermekek vagy felnőttek számára már az is meghatározó pozitív élmény, hogy egy náluk ennyivel erősebb élőlény együttműködik velük

Terápia az EQUISENS lovasterápia központban (Asniere-les-Dijon, Franciaország)

és hagyja magát irányítani. Az istálló, a karám, a lovarda sajátos környezete is hozzájárul a kezelés sikeréhez. Természetesen ilyen tevékenységet csak képzett oktató irányításával szabad végezni, és kizárólag teljesen megbízható, jólnevelt állat lehet alkalmas rá, hiszen nemcsak a terápia sikere, de még a páciens testi épsége is múlhat a négylábú asszisztens viselkedésén.

A KUTYÁTÓL A KÍGYÓIG

A sérült gyerekek sokszor azért is vetik le gátlásaikat könnyebben az állatok irányába, mint az emberek felé, mert az állat mentes az előítéletektől. Részéről olyan elfogadást érezhetnek, amelyet embertársaikkal szemben sajnos ritkán, s ez növeli az önbizalmukat is. Terápiás állatként igen sokféle állatcsoportból igen sok faj beválhat, de a legszélesebb körben a kutyát alkalmazzák, tulajdonságainak rendkívül előnyös kombinációja

miatt. A kutya ugyanis egyrészt irányítható, másrészt szobatiszta, így kellően tisztán tartva jelenléte nem vet fel higiéniai aggályokat. Sokan viszont félnek a kutyától, esetükben előnyösebb választás lehet a macska. Emellett azonban házinyúl, tengerimalac, papagájok és egyéb madarak, sőt, újabban még hullók is szerepelnek a terápiás állatok listáján – utóbbiak előnye többek között, hogy mivel szőrük vagy tolluk nincs, allergiás reakciót nem váltanak ki.

HOSSZABBÁ TESZIK AZ ÉLETET

Az állattartás maga is ébren tartja a szociális kapcsolatokat azáltal, hogy közös témát ad, kommunikációra ösztönöz más kisállat-tulajdonosokkal. Nyugdíjasotthonban végzett vizsgálatok szerint azok az idős emberek, akik vállalták szobájukban egy-egy macska gondozását, nyitottabbá váltak a közösségi tevékenységekre,

a beszélgetésre. Készültek kimutatások arról, hogy az állatot tartó emberek várható élettartama magasabb, mint az állatot nem tartóké, aminek elsődleges oka, hogy a folyamatos gondoskodás egyaránt aktívan tartja a testet és az elmét, sőt, bizonyos fokig az immunrendszert is. Különösen érvényes ez a napi mozgást, sétáltatást igénylő kutyára, de bármilyen egyéb élőlényre is. Elmondható tehát, hogy a társállatok otthoni tartása, gondozása minden különleges szakmai képzés nélkül is terápiás és egészségvédő hatással bír. ♦

Már Sigmund Freudról is feljegyezték, hogy igénybe vette kutyája segítségét terápiás foglalkozásai során, különösen, ha gyerekeket kezelt, és úgy vélte, a kutya meg tudja ítélni egy személy karakterét.

Olvasási nehézségekkel küzdő gyerekek tanulását segítheti, ha hangosan felolvasnak a kedvencüknek. Erre a legalkalmasabb hallgatóság a macska, amely hajlamos huzamosabb ideig nyugton ülni.

Egyes esetekben a terápiás állatok éppen az általuk képviselt állatfajtól vagy állatcsoporttól (pl. kutya, kígyó, madár) való beteges félelem, fóbia leküzdésében játszhatnak szerepet.

A lelki és testi sérülteken túl a büntetésüket töltő elítélteknek is segíthetnek az állatok, hogy könnyebben visszahelyezkedhessenek a társadalomba. Egy amerikai börtönben a rabok menhelyi kutyák nevelését vállalhatják szakszerű irányítás mellett, növelve gazdára találásuk esélyét.

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
TERMÉSZETKÖZELBEN

MÓKÁS MÓKUS ÉS TÁRSAI

Tavaly óta nagy kedvencünk a *The Comedy Wildlife Photo Awards* pályázat, ahol évről évre az állatvilág komikus jeleneteit díjazták. Tavaly ráadásul *Kercz Tibor* fotója vitte el a fődíjat egymást taszigáló kuvikfiókákkal, ezt mi is bemutattuk januárban. Októberben ismét kihirdették a pályázat 41 fotóra szűkített listáját, és bár magyar fotós most nincs a jelöltek között, a *Comedy Wildlife* honlapján érdemes megnézni a kiemelt képeket, november 15-ig pedig szavazhatunk is, hogy melyik kép kapja a fődíjat!

- ◆ Az idei válogatásból álljon itt **Geert Weggen** holland-svéd természetfotós felvétele, aki nemrég így nyilatkozott: „Minden évben három hónapon át nyílik a kertemben az erdei csillagfürt. Ez egy gyönyörű, magas szárú virágféle, nyaranta rengeteg színben pompázik. A virágok fölé mogorót és diót akasztok, így próbálom meg rávenni a kertembe járó mókusokat, hogy felmásszanak a virágra. Ezt rendre meg is teszik a finom csemegékért cserébe, viszont általában csak egy virágra másznak fel, ezt össze is török, amint elrugaszkoznak róla, így állíthatom fel a következő »fotócsapdát«. Az öt év alatt csak néhányszor fordult elő, hogy egy mókus egyszerre két csillagvirágot is gólyalábnak használt, ezek közül ez a felvétel sikerült a legjobban.”

Geert Weggen a kertjében szerzett tapasztalatokkal profi mókusfotóssá avanzált, az eredményeket tekintsük meg honlapján (geertweggen.com), a pályázat fotóira pedig itt szavazhatunk november 15-ig: www.comedywildlifephoto.com. ◆

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
FRISS FORGÁCSOK

PORTÁS ÍRÓ OVIBA JÁR

◆ Ha a „portás író” próbál emberyelven szólni a közönséghez és nem eldumálni lilán a fejek felett, azt felnőttek is, gyerekek is megértik, felcsillan a szemük, nevetnek, ámulnak, elérzékenyülnek, ahogy kell. Bejön egy gyerekcsapat a könyvtárba – vajon miért mondja az egyik, hogy „á, unalmas lesz”? Mert ezt döngöljük belé. Milyen a kulturált viselkedés? Béna és unalmas. Milyen a kulturált evés? Be kell nyomni azt, amitől undorodunk, különben beleverik az orrunkat. Hát a kulturált öltözködés? Vágja a hónaljamat és izzasztóan nejlön. Ezért, ha a kultúra nem ilyen, akkor kifelé jövet a gyerekek már azt mondják: „ez sirály volt”! Rengeteg író-olvasó találkozón járok, és azt látom, hogy ha a vers, a próza olyasvalamiként jelenik meg, ami a srácok életének része, ami továbbgondolható, továbbbírható, akkor semmi gond, abszolút vevők a bulira. Ha unalmas szobrokat, életrajzokat, érthetetlen, buta szöveghalmazokat mutogatunk, annál bármi érdekesebb. Főként manapság, amikor zsebünkben a világ, és ötvenezerféle kreatív játék, videó, csetablak, blogoldal verseng a figyelemért.

.....

Az ovisok mindig kaphatók a közös mondókázásra, és ha egy szöveg tetszik nekik, többször elmondadják az emberrel. Ha kérdést teszünk fel nekik, akár a legegyszerűbbet is (mitől fél a tesójuk, mivel foglalkozik az anyukájuk,

van-e kutyájuk) beindulnak, és hosszú monológokba bocsátkozva tárják fel kis világukat. Legjobban talán azt szeretem, amikor a „Domboninenni” mesék egyik fejezetéhez színészeket toborzok közülük, és eszméletlenül aranyosan adják elő az állatkák kalandjait. Gurulni szoktunk a nevetéstől. Egyik ilyen fellépésemre eljött egy egyetemi diákom nagymamája, aki negyven évig volt óvónő, hogy lássa a tanár urat, akiről Gerike annyit mesélt. A felolvasás után életem egyik legnagyobb dicséretét kaptam tőle: „Magának könnyű, maga még most is óvodás.”

.....

A Facebook egy virtuális pad, amilyenre régen a nénik, bácsik kiültek a ház elé és elmondták egymásnak, hogy „ez a lány bekapta a legyet” vagy „megint elcsalták bundával a meccset”. Ilyen a Facebook is – a legjobb oldalát tekintve. Vannak visszataszító arcai, például uszulásos fóruma is. Bár az irodalomnak még az uszulásos is jót tesznek. A balhé, ami egy tankönyvbe került versem kapcsán zajlott, nekem konkrétan egy hét alatt 1500 lájkolót hozott. Persze, elküldenek anyámba, de ez mozgósítja a rajongókat meg a közömböseket is. Legalább tudomásukra jut, hogy ma is létezik irodalom, hiszen vitáznak róla. Az irodalom halála nem a gyűlölet, hanem az unalom. Amikor a penész megeszti, és a kutya sem foglalkozik vele. A mű iránt fellobbanó gyűlölet a megértés első lépcsője lehet. ◆

hirdetés

Szent István Rádió
szentistvanradio.hu

EGER 91.8 MHz | MISKOLC 95.1 MHz | TOKAJ 101.8 MHz
SÁTORALJAÚJHELY 90.6 MHz | GYÖNGYÖS 102.2 MHz
ENC 95.4 MHz | HATVAN 94.0 MHz | TÖRÖKSZENTMIKLÓS 95.4 MHz

Map locations: ENCS, SÁTORALJAÚJHELY, TOKAJ, MISKOLC, EGER, GYÖNGYÖS, HATVAN, TÖRÖKSZENTMIKLÓS

SZÜLŐNEK LENNI
ÉLETRE SZÓLÓ KALAND.
NE HAGYD KI!

csaladokeve.hu

Készült Magyarország Kormánya és az Emberi Erőforrások
Minisztériumának Családügyi Államtitkársága megbízásából.

Családok
éve

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

ZAMPER

stílusos, bátor, elkötelezett

OLÁH GERGELY

„BUDAI NORBERT
AZ EGYETLEN IGAZI
BARÁTOM, AKIRŐL
TUDOM, HOGY 40 ÉV
MÚLVA IS MELLETEM
LESZ ÉS AZ ARCOMBA
MONDJA, HA VALAMIT
ROSSZUL TESZEK.